

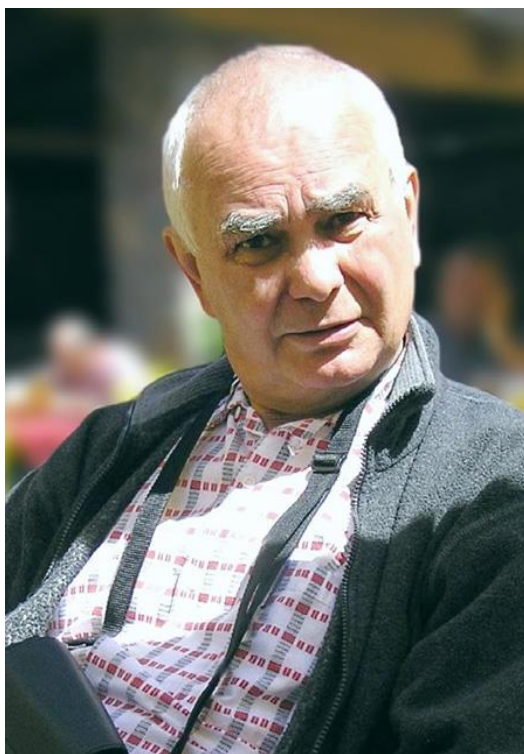
Doctor honoris causa

Zdeněk Helus

Edícia **Doctor honoris causa**

zv. 17

Zdeněk Helus

Univerzita Konštantína Filozofa

Nitra 2017

© Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre 2017

ISBN 978-80-558-1173-4

Slávnostná inaugurácia

Vo štvrtok 2. marca 2017 sa na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre uskutočnilo slávnostné zasadnutie Vedeckej rady UKF v Nitre rozšírené o Vedeckú radu Filozofickej fakulty a Vedeckú radu Pedagogickej fakulty, ktoré sa konalo pri príležitosti udelenia čestného titulu „doctor honoris causa“ dvom výnimočným osobnostiam a blízkym spolupracovníkom univerzity - filozofovi **prof. Abrahimovi Habibullovi Khanovi, Ph.D.** z Torontskej univerzity v Kanade, a in memoriam pedagogickému psychológovi **Dr.h.c. prof. Zdeňkovi Helusovi, DrSc.** z Univerzity Karlovej v Prahe.

Slávnostná inaugurácia sa uskutočnila v aule Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a zúčastnili sa jej významné osobnosti slovenského kultúrneho i spoločenského života.

Ako informoval rektor UKF v Nitre prof. RNDr. Ľubomír Zelenický, CSc., Zdeňkovi Helusovi bol titul udelený za významný prínos v rozvoji pedagogických vied.

Zdeňka Helusa, významnú osobnosť českej pedagogickej psychológie a predstaviteľa vzdelávacej politiky, navrhla na ocenenie Pedagogická fakulta UKF v Nitre a Vedecká rada UKF v Nitre tento návrh schválila dňa 19. novembra 2015.

„Profesor Zdeněk Helus výrazne zasiahol vzácnou syntézou svojho celoživotného vedeckého a pedagogického pôsobenia do vývoja

pedagogickej psychológie a svojou prácou zároveň usmerňoval viaceré oblasti psychologickkej i pedagogickej vedy. Patrí k popredným predstaviteľom koncepcie tzv. osobnostne orientovaného prístupu k dieťaťu,“ povedala o ocenenom dekanke PF prof. PhDr. Eva Szórádová, CSc. „Profesor Helus ako významná osobnosť Univerzity Karlovej až do svojej smrti 27. októbra 2016 ovplyvňoval prípravu učiteľov a ďalších pedagogických pracovníkov v širšom medzinárodnom kontexte. S Pedagogickou fakultou UKF bol v dlhodobom kontakte. Ako zakladateľ, expert a hovorca Asociácie dekanov pedagogických fakúlt Českej republiky a Slovenskej republiky sa spolupodieľal na kreovaní materiálov obsahovej prípravy budúcich učiteľov a celý život sa usiloval o to, aby učiteľstvo znovu nadobudlo úctu a uznanie a získalo taký spoločenský status, aký mu v civilizovanej spoločnosti prináleží.“

Za prof. Helusa prebrala ocenenie jeho dcéra PhDr. Ivana Vajnerová, ktorá, podobne ako jej otec, vyštudovala psychológiu a hoci sa väčšinu života venovala skôr žurnalistike a sociologickým výskumom, v súčasnosti sa čiastočne vrátila k psychológii v podobe psychologického poradenstva. „Bolo to pre neho od počiatku jeho kariéry poslanie,“ zaspomínala. „Bol ak nie prvý, tak jeden z prvých pedagógov a psychológov, ktorý si vďaka kontaktom so zahraničím trúfol verejne uviesť pojem čierna pedagogika (štýl výchovy s nátlakom a autoritárstvom, pozn. red.), ktorá v tej dobe skutočne čierna bola. Proti nej bojoval a vo svojich posledných prednáškach

zdôrazňoval, že edukácia a predškolská výchova a vzdelávanie by mali byť láskyplné, že jedine tak sa dá dosiahnuť patričný efekt.“

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre udelila spolu už osemnásť čestných titulov doctor honoris causa, prvým oceneným bol kardinál Ján Chryzostom Korec v roku 1998. Doctor honoris causa je čestný doktorát, ktorý univerzita udeľuje za zvláštne zásluhy.

Návrh na udelenie čestného titulu „doctor honoris causa“

Dr. h. c. prof. PhDr. Zdeňkovi Helusovi, DrSc.

Dr. h. c. prof. PhDr. Zdeněk Helus, DrSc., významná osobnosť českej pedagogickej psychológie a predstaviteľ vzdelávacej politiky, sa narodil 19. augusta 1935 v Chotíně u Plzně. V rokoch 1953 – 1958 študoval na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe, odbor psychológia a filozofia, následne tri roky pôsobil ako psychológ v detských domovoch.

Svoju vedeckú dráhu otvoril doktorskou dizertáciou na tému Socializace osobnosti a sociální facilitace činností v odbore pedagogická psychológia, ktorú obhájil v roku 1966 na Oddelení pedagogickej psychológie Pedagogického ústavu J. A. Komenského Československej akadémie vied.

Od roku 1963 prednášal na vysokých školách: Pedagogickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe, Divadelnej fakulte Akadémie múzických umení, Vysokej škole zemédeľskej, Husitskej teologickej fakulte Univerzity Karlovej, spolupracoval s Fakultou telesnej výchovy a športu a Pedagogickou fakultou Západočeskej univerzity v Plzni. V roku 1988 získal po obhájení práce Pojetí žáka a perspektivy osobnosti hodnosť doktora vied (DrSc.), titul profesora v odbore pedagogická psychológia získal v roku 1990 na Univerzite Karlovej v Prahe.

Profesor Helus pôsobil v rôznych akademických funkciách, v rokoch 1994 – 2000 bol dekanom Pedagogickej fakulty UK v Prahe, v rokoch 2003 – 2015 pôsobil vo funkcii prodekana PF UK v Prahe. Bol členom rôznych významných vedeckých grémií, v rokoch 1972 – 1982 bol členom hlavného výboru Československej psychologickéj spoločnosti pri ČSAV a predsedom Sekcie sociálnej psychológie, bol tajomníkom Vedeckého kolégia pedagogiky a psychológie ČSAV, členom Vedeckej rady Psychologického ústavu ČSAV a Výzkumného ústavu odborného školství. Ako člen koordinačnej rady sa podieľal na príprave tzv. Bílé knihy pri MŠMT ČR na základe vládneho programu Rozvoj českej vzdelanosti. Bol predsedom a členom redakčnej rady vedeckého časopisu Pedagogika.

Absolvoval niekoľko desiatok zahraničných pracovných pobytov, množstvo vystúpení na konferenciách a participoval svojou prácou v medzinárodných projektoch. Dlhodobu spolupracoval s univerzitami v Rakúsku, Nemecku, Grécku, Portugalsku, Veľkej Británii, Španielsku, Estónsku, podieľal sa na rozširovaní zahraničných vzťahov pôsobením v koordinačnej rade Erasmus Intensive Programm for Teachers, v stálom seminári európskej dimenzie vo vzdelávaní, riadeného Europahaus-Burgenland v Rakúsku. Bol zástupcom Českej republiky v Medzinárodnej komisii pre podporu alternatívneho školstva so sídlom v Stuttgarte.

Dr. h. c. prof. PhDr. Zdeněk Helus, DrSc. sa špecializoval na pedagogickú a sociálnu psychológiu, pedagogiku a špeciálnu pedagogiku. Patrí k popredným predstaviteľom koncepcie tzv. osobnostne orientovaného prístupu k dieťaťu a mládeži s odozvou v súčasnej pedagogickej teórii i praxi. Jeho odborná a publikačná činnosť zahŕňa množstvo monografií, vedeckých a odborných štúdií a výskumných správ, príspevkov na konferenciách, i veľké množstvo časopiseckých článkov, poskytnutých rozhovorov, odborných diskusií v televízii či rozhlase. Výsledky svojho bádania prezentoval v knihách: K psychologické problematice vzťahu rodičov a dětí (1964), Sociální psychologie pro pedagogy (2007), Dítě v osobnostním pojetí (2004, 2005), Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče (2009), Osobnost a její vývoj (2009), Malé dějiny české a středoevropské psychologie (2000).

Bol zakladateľom, expertom a hovorcom Asociácie dekanov pedagogických fakúlt Českej republiky a Slovenskej republiky, bol hlavným autorom Memoranda dekanov pedagogických fakúlt, ktoré na začiatku deväťdesiatych rokov výrazným spôsobom zasiahlo do celospoločenskej diskusie o úlohe učiteľa a nárokoch, ktoré na neho spoločnosť kladie. Dlhodobo spolupracoval s vysokými školami a inštitúciami na Slovensku v rámci Československej akadémie vied a Československej pedagogickej spoločnosti.

Profesor Helus ako významná osobnosť Univerzity Karlovej v širšom medzinárodnom kontexte až do svojej smrti 27. októbra 2016

ovplyvňoval prípravu učiteľov a ďalších pedagogických pracovníkov, s Pedagogickou fakultou UKF v Nitre bol v dlhodobom kontakte a spolupodielal sa na kreovaní materiálov obsahovej prípravy budúcich učiteľov.

Proposal for honorary degree awarding

"doctor honoris causa"

Dr. h. c. prof. PhDr. Zdeněk Helus, DrSc.

Dr. h. c. prof. PhDr. Zdeněk Helus, DrSc., a prominent representative of Czech pedagogical psychology and education policy, was born on August 19, 1935 in Chotíně, in the vicinity of Pilsen. In 1953 – 1958, he studied psychology and philosophy at the Faculty of Arts, Charles University in Prague. Subsequently, he worked as a psychologist at children's homes. In 1966, he launched his scientific career by defending his dissertation thesis entitled *Personality Socialization and Social Facilitation of Activities (Socializace osobnosti a sociální facilitace činností)* in the field of Pedagogical Psychology at the Department of Pedagogical Psychology, Pedagogical Institute of J. A. Comenius, Czechoslovak Academy of Sciences.

In 1963, he pursued his university career, lecturing at the Faculty of Education, Charles University in Prague; at the Theatre Faculty of the Academy of Performing Arts in Prague, at the College of Agriculture, at the Hussite Theological Faculty, Charles University; furthermore, he cooperated with the Faculty of Physical Education and Sport and the Faculty of Education at the University of West Bohemia in Pilsen. In 1988, he was awarded the degree of Doctor of Sciences (DrSc.) after defending his work *Exploring the Notion of Pupil and Personality Perspectives (Pojetí žáka a perspektivy*

osobnosti). In 1990, he was awarded the title of Professor of Pedagogical Psychology at Charles University in Prague.

Professor Helus held a number of academic posts; in 1994 – 2000, he was the Dean of the Faculty of Education, Charles University in Prague; in 2003 – 2015, he held the post of Vice-Dean at the Faculty of Education, Charles University in Prague. Moreover, he was a member of a number of important scientific committees; from 1972 to 1982, he held membership in the main committee of the Czechoslovak Psychological Society at the Czechoslovak Academy of Sciences, chairing the Social Psychology Section. Furthermore, he held the post of Secretary-General of the Scientific Board of Pedagogy and Psychology at the Czechoslovak Academy of Sciences and he was a member of the Scientific Board of the Psychological Institute of the Czechoslovak Academy of Sciences and the Research Institute of Technical and Vocational Education. As a member of the coordinating committee, he participated in creating the “White Paper” at the Ministry of Education, Youth, and Sports of the Czech Republic based on the National Programme for the Development of Education in the Czech Republic. Besides, he was the chair and the member of the editorial board of *Pedagogika* (Pedagogy) scientific journal.

He participated in dozens of research stays abroad, presented his research findings at a myriad of conferences, and was involved in international projects. On a long-term basis, he cooperated with universities in Austria, Germany, Greece, Portugal, Great Britain,

Spain, and Estonia. He also significantly enhanced international relations in the area of education through his participation in the coordinating committee Erasmus Intensive Programme for Teachers, in the permanent seminar of the European dimension in education managed by Europahaus-Burgenland, in Austria. He also represented Czech Republic in the International Commission for the Support of Alternative Education located in Stuttgart.

Dr. h. c. prof. PhDr. Zdeněk Helus, DrSc. specialized in pedagogical and social psychology, pedagogy, and special pedagogy. He is regarded as one of the foremost representatives of the so-called individual approach to children, which has been discussed widely in contemporary pedagogical discourse. His professional and publication activities include a multitude of monographs, scientific studies, research reports, conference papers as well as journal articles, interviews, and professional discussions in audiovisual media. His research findings have been presented in the following books: *K psychologické problematice vztahu rodičů a dětí* (1964) [On Psychological Aspects of Parent-to-Child Relationship], *Sociální psychologie pro pedagogy* (2007) [Social Psychology for Teachers], *Dítě v osobnostním pojetí* (2004, 2005) [Child and Its Personality], *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče* (2009) [Child and Its Personality: Turn to a Child as a Challenge and Task for Teachers and Parents], *Osobnost a její vývoj* (2009) [Personality and Its Development], *Malé dějiny české*

a středoevropské psychologie (2000) [Short History of Czech and Central European Psychology].

He was also the founder and the spokesperson of the Association of Deans of Faculties of Education in the Czech and the Slovak Republic; and the main author of the Memorandum of Deans of Faculties of Education which had at the beginning of the 1990s a significant influence on the broad discussion related to the role of the teacher and the requirements toward the teaching profession. In his capacity as the representative of the Czechoslovak Academy of Sciences and the Czechoslovak Pedagogical Society, he cooperated with Slovak universities and professional institutions.

Professor Helus as an important personality of Charles University in Prague was exerting a significant influence on professional preparation of future teachers and educational staff until his decease on October 26, 2016. His long-term cooperation with the Faculty of Education, Constantine the Philosopher University in Nitra, resulted in a myriad of study materials focused on the professional preparation of teachers-to-be.

Vaše Magnificencie, Vaše Spectability, Vaše Honorability,
ctení hostia, vážené kolegyně, vážení kolegovia, milí študenti!

Z poverenia Jeho Magnificencie, profesora doktora Ľubomíra Zelenického, kandidáta vied, rektora Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, otváram slávnostné zasadnutie Vedeckej rady Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre rozšírené o Vedeckú radu Filozofickej fakulty a Vedeckú radu Pedagogickej fakulty, ktoré sa koná pri príležitosti udelenia čestného titulu „doctor honoris causa“ dvom výnimočným osobnostiam a blízkym spolupracovníkom našej univerzity:

- profesorovi **Abrahimovi Habibullovi Khanovi**, z Torontskej univerzity v Kanade,
- a in memoriam doktorovi honoris causa profesorovi doktorovi **Zdeňkovi Helusovi**, doktorovi vied, z Karlovej univerzity v Prahe.

*Your Magnificence, your Spectabilities, your Honorabilities,
honourable guests, dear colleagues, dear students!*

It is my great honour to open the celebratory session of the Scientific Board of Constantine the Philosopher University in Nitra extended by Scientific Boards of Faculty of Arts and Faculty of Education which are held on the occasion of awarding the 'Doctor honoris causa' degree to outstanding personalities, our dear colleagues and

close partners in our mutual academic endeavor, prof. Abraham Habibulla Khan from University of Toronto, Canada, and, in memoriam, to professor Zdeňek Helus, doctor of sciences, from Charles University in Prague, Czech republic.

Vážené slávnostné zhromaždenie,

vážené dámy a páni!

Dovoľte mi, v tejto sviatočnej a jedinečnej chvíli, srdečne privítať v aule Univerzity Konštantína Filozofa:

- Jeho Magnificenciu, profesora doktora **Ľubomíra Zelenického**, kandidáta vied, rektora Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Na dnešnej slávnosti srdečne vítam:

- Jej Honorabilitu, profesorku doktorku **Gabrielu Mišíkovú**, kandidátku vied, prorektorku Univerzity Konštantína Filozofa,
- Jej Honorabilitu, docentku doktorku **Marcelu Verešovú**, doktorku filozofie, prorektorku Univerzity Konštantína Filozofa,
- Jej Honorabilitu, doktorku **Miroslavu Líškovú**, doktorku filozofie, prorektorku Univerzity Konštantína Filozofa,
- Jeho Honorabilitu, docenta magistra **Ivana Baláža**, doktora filozofie, prorektora Univerzity Konštantína Filozofa,
- Jeho Honorabilitu, doktora **Ladislava Barátha**, doktora filozofie, prorektora Univerzity Konštantína Filozofa,

-
- Jeho Spectabilitu, profesora doktora **Libora Vozára**, kandidáta vied, dekana Fakulty prírodných vied,
 - Jeho Spectabilitu, docenta doktora **Rastislava Rosinského**, doktora filozofie, dekana Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva,
 - Jej Spectabilitu, habilitovanú doktorku **Žofiu Bárčiovú**, doktorku filozofie, dekanku Fakulty stredoeurópskych štúdií,
 - Jeho Spectabilitu, profesora doktora **Bernarda Garaja**, kandidáta vied, dekana Filozofickej fakulty,
 - Jej Spectabilitu, profesorku doktorku **Evu Szórádovú**, kandidátku vied, dekanku Pedagogickej fakulty a promótoru dnešnej slávnosti.

Ďalej srdečne vítam:

- docenta doktora **Miroslava Tvrdoňa**, doktora filozofie, predsedu Akademického senátu Univerzity Konštantína Filozofa,
- profesorku **Janku Hečkovú**, kandidátku vied, predsedníčku Správnej rady Univerzity Konštantína Filozofa,
- profesorku doktorku **Gabrielu Petrovú**, kandidátku vied, z Pedagogickej fakulty a laudátorku dnešnej slávnosti,
- profesora doktora **Cyrila Diatku**, kandidáta vied, z Filozofickej fakulty a laudátora dnešnej slávnosti,
- inžinierku **Alojziu Kováčovú**, doktorku filozofie, kvestorku Univerzity Konštantína Filozofa.

Srdečne vítam Ich Honorability, prodekanov Fakulty prírodných vied, Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva, Fakulty stredoeurópskych štúdií, Filozofickej fakulty a Pedagogickej fakulty.

Je pre nás veľkou cťou, že pozvanie na dnešnú akademickú slávnosť prijali emeritní rektori, dekaní a doktori honoris causa Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre:

- Jeho Spectabilita, profesor doktor **Michal Soták**, doktor vied, dekan emeritus,
- Jeho Spectabilita, profesor doktor **Ondrej Šedivý**, kandidát vied, dekan emeritus,
- Jeho Magnificencia, profesor doktor **Peter Liba**, doktor vied, rektor emeritus,
- Jeho Magnificencia, profesor doktor inžinier **Daniel Kľuvanec**, kandidát vied, rektor emeritus,
- doctor honoris causa docent doktor **Ján Vilikovský**, kandidát vied,

-
- doctor honoris causa profesor doktor **Ladislav Burlas**, doktor vied,
 - doctor honoris causa profesor doktor **Hans-Werner Eroms**, z Univerzity v Passau.

Vážené slávnostné zhromaždenie,

je pre nás mimoriadnym potešením privítať medzi nami:

- Jej Honorabilitu, profesorku doktorku **Radku Wildovú**, doktorku filozofie, prorektorku Univerzity Karlovej v Prahe.

V aule Univerzity Konštantína Filozofa si dovoľujem čo najsrdečnejšie privítať našich vzácných hostí – predstaviteľov slovenských univerzít, ktorí prijali pozvanie na našu akademickú slávnosť:

- Jeho Magnificenciu, profesora inžiniera **Rudolfa Kropila**, kandidáta vied, rektora Technickej univerzity vo Zvolene a prezidenta Slovenskej rektorskej konferencie,
- Jeho Magnificenciu, profesora inžiniera **Ferdinanda Daňa**, doktora filozofie, rektora Ekonomickej univerzity v Bratislave,
- Jej Magnificenciu, doctor honoris causa profesorku inžinierku **Tatianu Čorejovú**, doktorku filozofie, rektorku Žilinskej univerzity v Žiline,

-
- Jeho Magnificenciu, docenta inžiniera **Vladimíra Hiadlovského**, doktora filozofie, rektora Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici,
 - Jeho Magnificenciu, profesora doktora **Jozefa Jaraba**, doktora filozofie, rektora Katolíckej univerzity v Ružomberku,
 - Jeho Magnificenciu, profesora akademického maliara **Stanislava Stankóciho**, rektora Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave,
 - Jeho Magnificenciu, profesora doktora **Mareka Šmida**, doktora filozofie, rektora Trnavskej univerzity v Trnave,
 - Jeho Magnificenciu, profesora doktora **Jána Sváka**, doktora vied, rektora Paneurópskej vysokej školy v Bratislave,
 - Jeho Magnificenciu, profesora doktora **Pavla Sováka**, kandidáta vied, rektora Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach,
 - Jej Honorabilitu, profesorku doktorku **Zdenku Gálovú**, kandidátku vied, prorektorku Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre,
 - Jej Honorabilitu, docentku doktorku **Ruženu Kozmovú**, kandidátku vied, prorektorku Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave,
 - Jeho Honorabilitu, profesora doktora **Milana Portíka**, doktora filozofie, prorektora Prešovskej univerzity v Prešove,

-
- Jeho Honorabilitu, profesora doktora **Jozefa Nagya**, doktora filozofie, prorektora Univerzity veterinárneho lekárstva v Košiciach,
 - Jeho Honorabilitu, habilitovaného doktora **Józsefa Liszku**, doktora filozofie, prorektora Univerzity Jánosa Selyeho v Komárne.
 - Jeho Honorabilitu, doktora inžiniera **Vlastimila Vicena**, doktora filozofie, prorektora Vysokej školy ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave.

V Aule Magna Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre srdečne vítam ďalších vzácných hostí:

- docenta inžiniera **Jozefa Dvonča**, kandidáta vied, primátora Mesta Nitra,
- Jeho Excelenciu, Monsignora **Viliama Judáka**, Nitrianskeho biskupa,
- dôstojného pána **Miloša Klátika**, generálneho biskupa Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku,
- doktora **Kamila Kolejáka**, doktora filozofie, riaditeľa Fakultnej nemocnice v Nitre,
- inžiniera **Jaroslava Dóczyho**, doktora filozofie, riaditeľa Divadla Andreja Bagara v Nitre.

Sme radi, že môžeme na dnešnej slávnosti privítať a zároveň predstaviť manželky ctených inaugurantov:

- pani profesorku **Pamelu Khanovú**,
- pani **Jaroslavu Helusovú**,
- a doktorku **Ivanu Vajnerovú**, dcéru profesora doktora Zdeňka Helusa, doktora vied.

Zároveň si dovoľujem privítať všetkých ďalších predstaviteľov verejného a kultúrneho života nášho regiónu, všetkých priateľov, priaznivcov a podporovateľov našej alma mater.

Vážené slávnostné zhromaždenie,
dôležitosť a vážnosť tejto chvíle, umocňuje aj prítomnosť členov Správnej rady, akademických senátov, Vedeckej rady Univerzity Konštantína Filozofa a vedeckých rád Filozofickej a Pedagogickej fakulty, prítomnosť všetkých vás, vážené kolegyne a kolegovia, vážení administratívni a technickí pracovníci a milí študenti, ktorí ste prijali pozvanie Jeho Magnificencie, rektora Univerzity Konštantína Filozofa, na slávnosť udelenia čestných titulov „doctor honoris causa“.

Vaša Magnificencia,
vážené slávnostné zhromaždenie,
vážené dámy a páni!

pripadla mi česť Vám oznámiť, že na návrh Vedeckej rady Pedagogickej fakulty, Vedecká rada Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre na svojom zasadnutí dňa 19. novembra 2015 rozhodla udeliť profesorovi doktorovi Zdeňkovi Helusovi, doktorovi vied, čestný vedecký titul „doctor honoris causa“, za významný prínos v rozvoji pedagogických vied.

Z poverenia Jeho Magnificencie, profesora doktora Ľubomíra Zelenického, kandidáta vied, rektora Univerzity Konštantína Filozofa, prosím profesorku doktorku Gabrielu Petrovú, kandidátku vied, z Pedagogickej fakulty, o slávnostné laudatio.

On behalf of his magnificence, rector of Constantine the Philosopher University, I would like to ask Professor Gabriela Petrová, from the Faculty of Education, to present the festive laudation on professor Helus.

prof. Ing. Zdenka Rózová, CSc.,
prorektorka pre vedeckovýskumnú činnosť

Slávnostné laudatio

Vaša Magnificencia,
vážení členovia Vedeckých rád UKF,
milé dámy a páni, milí priatelia!

Je pre mňa ct'ou vystúpiť v tejto slávnostnej chvíli, keď jednej z významných osobností akademického a spoločenského života – Dr. h. c. prof. PhDr. Zdeňkovi Helusovi, DrSc., bude udelený čestný titul *doctor honoris causa* – *žiaľ už in memoriam*. Predniesť slávnostné *laudatio* je úlohou nesmierne náročnou a naplňajúcou silným pocitom zodpovednosti, ale aj spokojnosti a šťastia z ocenenia práce vzácneho a múdreho človeka. Je mi však veľmi ľúto, že tento úžasný človek sa nášho ocenenia už nedožil.

Prof. Zdeněk Helus – bol popredným odborníkom nielen v oblasti pedagogickej psychológie, ale aj pedeutológie – zvlášť posledných dvadsať rokov. Zaoberal sa predovšetkým fenoménom detstva a vplyvmi súčasného sveta na vývoj osobnosti dieťaťa. Patril k uznaným predstaviteľom osobnostne orientovaného prístupu k dieťaťu, ktorý nachádza stále väčšiu odozvu

v súčasnej pedagogickej teórii i praxi. K ďalším témam vedeckej činnosti profesora Helusa patrila problematika postavenia dieťaťa v rodine; vzdelávania, resp. školskej úspešnosti detí a dospievajúcich; potenciality dieťaťa a žiaka, jeho motivácie, citového prežívania; vývoja schopnosti učiť sa a poznávať; odstraňovať vnútorné bloky a bariéry. Zároveň sa zaoberal aj problematikou pregraduálnej prípravy učiteľov, s dôrazom na ich kompetencie zvládať nové úlohy a nároky, ktoré prináša vedomostná spoločnosť, ale tiež na narastajúce problémy súvisiace s krízovými javmi v spoločnosti.

Vzácnou syntézou svojho celoživotného vedeckého, psychologického a pedagogického pôsobenia výrazne zasiahol do vývoja pedagogickej psychológie v 2. polovici 20. storočia. Šírka jeho záujmov a vedeckého pôsobenia je rozsiahla. Pracoval a svojou prácou zároveň usmerňoval viaceré oblasti psychologickej i pedagogickej vedy. K úspešnej dráhe na tomto poli ho predurčilo i vzdelanie, ktoré predstavovala kombinácia filozofického a psychologického vzdelania. Niet takmer oblasti vo výchove a vzdelávaní, kde by svojimi aktivitami, poznaním i rozhľadom nebol zasiahol. Reflektoval vývinové etapy socializácie osobnosti v kontexte jej seberealizácie a formovania časových perspektív, ako aj odrazu rozvoja vo sfére potrieb a motívov osobnosti.

Profesionálnu životnú dráhu prof. Helus začínal a aj končil na Univerzite Karlovej v Prahe. Po trojročnom pôsobení psychológa v detských domovoch nastúpil v roku 1961 na študijný pobyt

na Oddelenie pedagogickej psychológie Pedagogického ústavu J. A. Komenského Československej akadémie vied. Na tomto pracovisku pokračoval vo vedeckej aspirantúre a v roku 1966 obhájil dizertačnú prácu na tému *Socializace osobnosti a sociální facilitace činností* a získal vedeckú hodnosť kandidáta vied (CSc.) v odbore pedagogická psychológia. V rokoch 1967 – 1972 pôsobil na novo vzniknutom Psychologickom ústave Československej akadémie vied a v roku 1972 sa opäť vrátil na Pedagogický ústav J. A. Komenského Československej akadémie vied, na Oddelenie pedagogickej psychológie, ktoré v rokoch 1973 – 1990 aj viedol.

Súčasne s pôsobením v Československej akadémii vied sa začala jeho nepretržitá pedagogická činnosť na pedagogicko-psychologických pracoviskách v Čechách: na Pedagogickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe, Divadelnej fakulte Akadémie múzických umení, Vysokej škole zeméďelskej, Husitskej teologickej fakulte Univerzity Karlovej, spolupracoval tiež s Fakultou telesnej výchovy a športu a Pedagogickou fakultou Západočeskej univerzity v Plzni.

V roku 1988 mu po obhájení práce *Pojetí žáka a perspektivy osobnosti* bola udelená hodnosť doktora vied (DrSc.) a v roku 1990 získal na Univerzite Karlovej v Prahe titul profesora v odbore pedagogická psychológia. Od roku 1977 až do konca svojho života (2016) pôsobil na katedre psychológie Pedagogickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe, kde sa špecializoval na pedagogickú a sociálnu psychológiu, ktorú prednášal študentom učiteľstva pre

1. stupeň ZŠ, špeciálnej pedagogiky a pedagogiky. V rokoch 1994 – 2000 vykonával na Pedagogickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe funkciu dekana a od roku 2003 až do roku 2016 jej prodekana. Prof. Zdeněk Helus bol nositeľom viacerých ocenení, za všetky spomeniem len niektoré. Univerzita Palackého v Olomouci mu udelila čestnú pamätnú medailu za rozvoj vedy, v roku 2008 bol menovaný čestným doktorom Západočeskej univerzity v Plzni. Na libereckej radnici v rámci vyvrcholenia medzinárodnej konferencie Aspekty profesionalizace učitelského vzdělávání ve střední a jihovýchodní Evropě, mu bola udelená medaila J. A. Komenského za vedecký prínos v odbore pedagogika od Národného pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského. V roku 2011 bol ocenený Medailou 1. stupňa Ministra školství, mládeže a tělovýchovy České republiky za dlhodobú vynikajúcu pedagogickú činnosť a celoživotný prínos v oblasti sociálnej a pedagogickej psychológie. V novembri 2012 prevzal profesor Helus medailu Josefa Hlávky. Toto významné ocenenie je určené nestorom a ďalším významným osobnostiam českej vedy a umenia za ich celoživotné dielo v prospech českej vedy, umenia a vzdelanosti a je udeľované správnou radou Nadání. Za zásluhy o rozvoj pedagogických vied bol profesor Helus tiež menovaný čestným členom České pedagogické společnosti.

Celoživotné vedecké dielo prof. Helusa je širokospektrálne, orientované prevažne na pedagogickú psychológiu. Prispieval ním k rozširovaniu psychologického vedomia a naznačoval možnosti

d'alších perspektív smerovania tejto vednej disciplíny. Do dejín pedagogickej psychológie sa profesor Helus zapísal výskumami preferenčných postojov učiteľov k žiakom, ktoré realizoval v osemdesiatych rokoch v spolupráci s Jiřím Pelikánom. Výstupy z týchto výskumov boli publikované i v diele *Malé dějiny české a středoevropské psychologie* (Hoskovec, J., Hoskovcová, S., 2000). Výsledky svojho vedeckého skúmania prezentoval profesor Helus vo svojich knihách *K psychologické problematice vztahu rodičů a dětí* (1964), *Sociální psychologie pro pedagogy* (2007), *Dítě v osobnostním pojetí* (2004; 2005), *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče* (2009), *Osobnost a její vývoj* (2009). Významná je aj jeho tvorba učebníc pre stredné školy: *Psychologie pro střední školy* (1995, 1997), *Úvod do psychologie* (2011) a i. Profesor Helus sa vo svojich prácach zaoberá spoločenskými krízami a ich dôsledkami pre edukáciu, nastavuje zrkadlo súčasnému chápaniu vzdelávania a dáva podnety pre budúcnosť napr. monografia Helus, Z., Kratochvílová, J., Lukášová, H., Rýdl, K., Spilková, V., Zdražil, T., *Proměny pojetí vzdělávání a školního hodnocení*, 2011. Odborná a publikačná činnosť profesora Helusa je veľmi rozsiahla, zahŕňa množstvo monografií, vedeckých a odborných štúdií a výskumných správ, príspevkov na konferenciách, ale i veľké množstvo časopiseckých článkov, poskytnutých rozhovorov, odborných diskusií v televízii či rozhlase. Jeho spolupráca so špičkovými psychológmi vyústila do viacerých publikačných výstupov: Helus, Z., Hrabal, V. *Kapitoly z pe-*

dagogické a sociální psychologie, 1979; Helus, Z., Hrabal, V., Kulič, V., Mareš, J. Psychologie školní úspěšnosti žáků, 1979.

Nemalú časť svojej odbornej činnosti venoval aj práci v redakčných radách. Počas svojho pôsobenia v ČSAV vykonával funkciu výkonného redaktora časopisu Československá psychologie. Bol členom redakčnej rady časopisu Psychológia a patopsychológia dieťaťa. Bol tiež dlhoročným členom redakčnej rady vedeckého časopisu Pedagogika, kde vykonával funkciu jej predsedu.

V rokoch 1972 – 1982 bol členom hlavného výboru Československé psychologické spoločnosti pri ČSAV, predsedom sekcie sociálnej psychológie. Zastával tiež funkciu tajomníka Vedeckého kolégia pedagogiky a psychológie ČSAV, člena vedeckej rady Psychologického ústavu ČSAV a Výskumného ústavu odborného školstva.

Nemožno nespomenúť aj významné pôsobenie v oblasti vedy a doktorandských štúdií. Profesor Helus bol členom vedeckých rád Univerzity Karlovej v Prahe, Západočeskej univerzity v Plzni a Juhočeskej univerzity v Českých Budejoviciach. Dlhú dobu bol predsedom Vedeckej rady Pedagogickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe. Ako člen vedeckej rady pôsobil tiež na Pedagogickej fakulte Technickej Univerzity v Liberci a Fakulte telesnej výchovy a športu Univerzity Karlovej v Prahe.

Dlhoročné angažmá profesora Helusa v oblasti doktorandských štúdií je spájané nielen s Pedagogickou fakultou Univerzity Karlovej v Prahe, ale tiež s Fakultou telesnej výchovy a športu Univerzity Karlovej v Prahe, kde bol členom celofakultnej rady pre doktorandské štúdiá. Bol členom habilitačných a profesorských konaní na Pedagogickej fakulte Masarykovej univerzity v Brne. Od roku 1999 až do konca života bol aktívnym členom oborovej rady Pedagogickej psychológie na svojej domovskej fakulte.

Integrálnou súčasťou pracovných aktivít prof. Helusa bola aj školská politika. Podieľal sa na príprave tzv. Bílé knihy pri MŠMT ČR, kde pôsobil ako člen koordinačnej rady na základe vládneho programu Rozvoj českej vzdelanosti. Bol gestorom hlavných tém: Učiteľ – vedoucí aktér proměny školy a Škola jako místo změny.

Profesor Helus bol medzinárodne uznávanou autoritou. Absolvoval desiatky zahraničných pracovných pobytov, množstvo vystúpení na konferenciách a svojou prácou participoval v medzinárodných

projektoch. Dlhodobo spolupracoval s Fakultou vied o výchove a vzdelávaní Univerzity v Hamburgu. Spolupracoval tiež s univerzitami v Rakúsku, Nemecku, Grécku, Portugalsku, Veľkej Británii, Španielsku, Estónsku. Často prednášal v zahraničí a podieľal sa na rozširovaní zahraničných vzťahov pôsobením v koordináčnej rade *Erasmus Intensive Programm for Teachers*, v stálom seminári európskej dimenzie vo vzdelávaní, riadeného Europahaus-Burgenland v Rakúsku. Bol tiež zástupcom Českej republiky v Medzinárodnej komisii pre podporu alternatívneho školstva so sídlom v Stuttgarte a v rámci medzinárodnej spolupráce s Univerzitou v Hamburgu v sekcii pre vedy o výchove participoval na téme *Inovácie v školstve a príprave učiteľov*.

Profesor Helus dlhodobo spolupracoval aj s vysokými školami a inštitúciami na Slovensku. Najskôr v rámci vedeckej ustanovizne Československej akadémie vied a Československej pedagogickej spoločnosti, neskôr aj prednáškovými pobytmi, účasťou v habilitačných a inauguračných komisiách, ale hlavne ako zakladateľ, expert a hovorca Asociácie dekanov pedagogických fakúlt Českej republiky a Slovenskej republiky. Profesor Helus bol hlavným autorom Memoranda dekanov pedagogických fakúlt, ktoré na začiatku deväťdesiatych rokov výrazným spôsobom zasiahlo do celospoločenskej diskusie o úlohe učiteľa a nárokoch, ktoré na neho spoločnosť kladie. Memorandum okrem iného presvedčivým spôsobom vyjadrilo odhodlanie fakúlt neustupovať stále sa opakujúcim tlakom na zníženie učiteľského vzdelania pod magisterskú

úroveň. Na začiatku transformačných zmien v oblasti školstva sa aktívne zapájal do činnosti organizácie PAU (Priatelia angažovaného učenia), kde sa venoval výzvam na premeny profesie učiteľa. Vedecko-výskumná činnosť profesora Helusa sa v ostatnom období orientovala zvlášť na problematiku vzdelávania učiteľov, kde sa v spolupráci s významnými osobnosťami Univerzity Karlovej podieľal na výskumných projektoch, napr. Rozvoj národnej vzdelanosti a vzdelávania učiteľov v evropskom kontextu, Učiteľská profesia v meniacich sa požiadavkách na vzdelávanie, Program rozvoje vedeckých oblastí na Univerzite Karlovej v Praze, Škola a učiteľská profesia v kontexte rastúcich nárokov na vzdelávanie a i. Profesor Zdeněk Helus sa celý život usiloval o to, aby učiteľstvo znovu nadobudlo úctu a uznanie, a získalo taký spoločenský status, aký mu v civilizovanej spoločnosti prináleží.

Významnú rolu zohrala aj odborná činnosť profesora Helusa v rámci Asociácie waldorfských škôl, ako aj dlhodobá spolupráca v Asociácii predškolskej výchovy. Z hľadiska predškolskej pedagogiky sa v posledných rokoch významne podieľal na reflektovaní zmien, ktorými deti v súčasnom svete prechádzajú, čo súvisí so zmenami v ich primárnom prostredí a následne má dôsledky v narušenej pozornosti, sústredení, vôľovom úsilí a disciplíne už u detí predškolského veku.

Profesor Helus ako významná osobnosť Univerzity Karlovej v širšom medzinárodnom kontexte ovplyvňoval prípravu učiteľov a ďalších pedagogických pracovníkov. S Pedagogickou fakultou UKF bol v dlhodobom kontakte a spolupodieľal sa na kreovaní materiálov

obsahovej prípravy budúcich učiteľov. Jeho významný prínos fakulta evidovala aj pri podpore odborného rastu doktorandov a zamestnancov PF UKF v pozícii člena komisií a tútora v rámci študijných pobytov. Ako zakladateľ a aktívny člen Asociácie dekanov pedagogických fakúlt ČR a SR sa podieľal na vypracovávaní stanovísk jej zasadnutí a presadzovaní nových koncepcných riešení v rámci pregraduálneho i celoživotného vzdelávania učiteľov. Vzácnu syntézou svojho celoživotného vedeckého, publikačného a pedagogického pôsobenia prof. Helus výrazne zasiahol aj do vývoja slovenskej pedagogiky a psychológie v 2. polovici 20. storočia, ale aj v novom miléniu. Slovenská a nitrianska pedagogická akademická obec si vysoko váži prof. Helusa ako vedca, manažéra a vysokoškolského učiteľa a prechováva voči nemu hlbokú úctu za jeho ľudské kvality ako aj za všetko, čo vykonal v prospech rozvoja slovenskej pedagogickej vedy.

prof. PhDr. Gabriela Petrová, CSc.

Vážené slávnostné zhromaždenie,

vážené dámy a páni!

S mimoriadnym záujmom a potešením sme si vypočuli úprimné a dôstojné laudatio. Naplňa nás osobitná úcta a uspokojenie, že tento čestný vedecký titul udeľujeme významnej osobnosti Univerzity Karlovej, ktorá svojím vedeckým a pedagogickým pôsobením ovplyvnila vývoj slovenskej pedagogiky a psychológie. Osobnosti uznávanej, ktorá v širšom medzinárodnom kontexte ovplyvňovala prípravu učiteľov a ďalších pedagogických pracovníkov.

Udelenie čestného titulu doctor honoris causa je prejavom úcty a uznania celej akademickej obce našej alma mater za jeho celoživotnú vedeckú a pedagogickú prácu.

Vaša Honorabilita, vážená pani prorektorka,

s neobyčajným zadost'účením a radosťou, dávam z moci svojho úradu súhlas na udelenie čestného titulu „doctor honoris causa“ profesorovi doktorovi Zdeňkovi Helusovi, doktorovi vied, in memoriam.

prof. RNDr. Ľubomír Zelenický, CSc.,
rektor

Vaša Magnificencia,

d'akujem za Váš súhlas k inaugurácii a prosím Jej Spectabilitu, profesorku doktorku Evu Szórádovú, kandidátku vied, dekanu Pedagogickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa a promotorku dnešnej slávnosti, aby v zmysle našich akademických a univerzitných zvyklostí vykonala slávnostný akt inaugurácie.

I would like to ask the Promoter of today's ceremony, Professor Eva Szórádová, the Dean of Faculty of Education at Constantine the Philosopher University in Nitra, to proceed with the inauguration ceremony.

prof. Ing. Zdenka Rózová, CSc.,
prorektorka pre vedeckovýskumnú činnosť

Slávnostný sl'ub

Summum consilium Constantini Philosophi Universitatis Nitriensis non ignorat, quantum Sidonius Helus, vir clarissimus et eminentissimus, qui operis suis scientialibus et paedagogicis cum ingenio ac sollertia factis progressus doctrinarum artis paedagogicae adiuvit, de lumine sapientiae salutifero totum terrarum per orbem propagando meritus sit. Hoc consilium in conventu suo solemni habito communi applausu decrevit, ut eius Excellentia Sidonius Helus in numerum doctorum scientiarum et artium honoris causa in memoriam reciperetur. Quod consilli nostri consultum cum summa Rei Publicae Slovacae potestate confirmatum esset, in hoc consessu summum unicumque honorem, quo Universitas studiorum nostra ornare potest, huic viro eminentissimo impertimus.

Hac occasione solemni oblata renuntio:

Primum, eius Excellentiam Sidonium Helus semper caram hanc Universitatem habuisse et exaltationi eius operam dedisse, auctoritatem eius praetulisse, consilio et agitatione animi assidua eam adiuvisse, dein, eum sincerem et consequentem in litterarum studiis, ut veritas propagaretur et lux eius, qua salus generis humani continetur, terrarum orbem illustret, fuisse. Quod consilio suo intimo per omnem vitam suam pro summis habuisse.

Itaque iam nihil impendit, quominus honores, quibus eum senatus Constantini Philosophi Universitatis Nitriensis ornare cupit, impertiamus.

Ergo ego promotor legitime constitutus, eius Excellentiam Sidonium Helus, virum doctissimum, SCIENTIARUM PAEDAGOGICARUM doctorem honoris causa in memoriam creo, creatumque renuntio, cuius rei in fidem hoc diploma Universitatis sigillo firmatum in manus dominae Ivanae Vajnerová cognatione proximae trado.

Najvyššia rada UKF v Nitre si je vedomá toho, ako veľmi sa slávny a významný muž Zdeněk Helus, ktorý svojou tvorivou vedeckou a pedagogickou prácou prispel k rozvoju pedagogických vied, zaslúžil o rozšírenie svetla múdrosti po celom svete. Táto rada na svojom slávnostnom zasadnutí jednomyselne rozhodla, aby jeho Excelencia, Zdeněk Helus, bol prijatý do počtu doctorov honoris

causa. Pretože toto rozhodnutie bolo potvrdené najvyššou mocou Slovenskej republiky, udeľujeme na tomto zasadnutí tomuto významnému mužovi najvyššiu vedeckú poctu, akú naša univerzita môže udeliť.

Pri tejto slávnostnej príležitosti vyhlasujem:

že jeho Excelencia Zdeněk Helus mal vždy v láske túto univerzitu, snažil sa o jej povznesenie, vážil si ju a neustále ju podporoval radou a pomocou. Ďalej, že opravdivo a dôsledne vykonával svoju vedeckú činnosť, aby sa pravda rozšírila a jej svetlo, ktoré obsahuje spásu ľudstva osvietilo svet. To po celý život z vnútorného presvedčenia považoval za najvyšší cieľ.

Teda už nič nebráni, aby sme mu udelili pocty, ktoré mu senát UKF v Nitre túži udeliť. Preto ja, zákonom ustanovený promótor, jeho Excelenciu, učeného muža Zdeňka Helusa, činím in memoriam doktorom honoris causa pedagogických vied a za takého ho vyhlasujem a na dôkaz tejto veci odovzdávam do rúk pani Ivany Vajnerovej, najbližšej príbuznej, diplom univerzity zapečatený veľkou pečaťou.

Q. B. F. F. Q. S.
SUMMIS AUSPICIIS REI PUBLICAE SLOVACAE
CONSTANTINI PHILOSOPHI UNIVERSITAS NITRIENSIS
ET NOS RECTOR MAGNIFICUS, ORDINIS PHILOSOPHICI DECANUS
PROMOTORQUE RITE CONSTITUTUS
LECTURIS SALUTEM.
SENATUS CONSTANTINI PHILOSOPHI UNIVERSITATIS NITRIENSIS
ANTIQUUM AC LAUDABILEM MOREM MAIORUM SEQUENS
AC VIROS IN COGNITIONE RERUM INDAGANDA SAGACISSIMOS
LITTERISQUE ET OPERIBUS SUIS PRAECIPUOS,
QUI DE DOCTRINA EXPOLIENDA ET HUMANITATE PROMOVENDA MIRUM IN MODUM MERITI SUNT,
HONORIBUS AC ADEMICIS ORNARE CUPIENS,
IN CONVENTU SUO LEGITIMO
COMMUNI CONSENSU DECEVIT, UT VIR EMINENTISSIMUS

SIDONIUS HELUS
HONORIS CAUSA

IN CONSTANTINI PHILOSOPHI UNIVERSITATE NITRIENSI IN DOCTORUM SCIENTIARUM NUMERUM RECIPERETUR.
QUOD SENATUS UNIVERSITATIS CONSULTUM
CUM A SUMMA REI PUBLICAE SLOVACAE CONFIRMATUM ESSET,
NOS ILLUM VIRUM PERILLUSTREM,
PRO TOTIUS VITAE EIUS OPERIS CUM INGENIO AC SOLLERTIA FACTIS,
QUIBUS ARTEM ET SCIENTIAM PAEDAGOGICAM AUCTUS EST,
SCIENTIARUM PAEDAGOGICARUM DOCTOREM IN MEMORIAM
CREAVIMUS CREATUMQUE RENUNTIAMUS AC OMNIA, QUAE HUNC HONOREM SEQUUNTUR,
TURA ET PRIVILEGIA IN EUM CONTULIMUS,
IN CUIUS REI FIDEM HASCE LITTERAS MAIORE UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENDAS CURAVIMUS.

DATUM NITRIAE DIE SECUNDO MENSIS MARTII ANNO MMXVII

DECANUS	RECTOR	PROMOTOR	L.S.
---------	--------	----------	------

Edícia

Doctor honoris causa, zv. 17

Dr. h. c. prof. PhDr. Zdeněk Helus, DrSc.

Vydala: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Zostavovateľ: prof. Ing. Zdenka Rózová, CSc.

Technická spolupráca: Ing. Gabriela Sarovová, Mgr. Jana Krajčovičová

Návrh obálky a fotografie: Bc. Lubo Balko

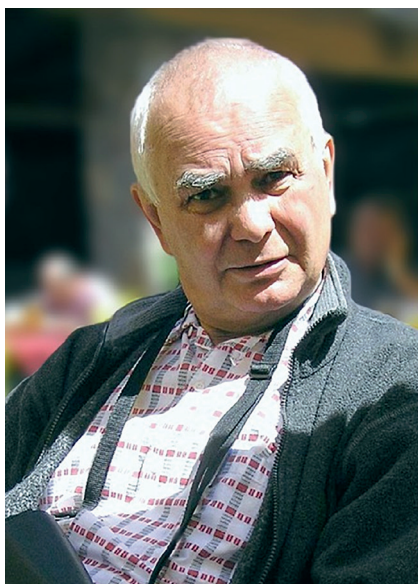
Vydanie: prvé

Strán: 45

Rok vydania: 2017

Tlač: DMC, s.r.o., Riečna 2541/3, 94201 Šurany - Časť Nitriansky Hrádok

ISBN 978-80-558-1173-4

ISBN 978-80-558-1173-4

